

6. ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΣΙΚΥΩΝΟΣ

Κατὰ τὸ 1935 ἐσυνεχίσθη ἡ ἀνασκαφή τοῦ γυμνασίου τῆς Σικυῶνος. Ἐπεμακρύνθη ἐν πρώτοις ὁ μέγας ὄγκος τῶν χωμάτων, ἅτινα ἐκάλυπτον τὸν μεταξὺ τῆς ἀνατολικῆς στοᾶς τοῦ κάτω ἀνδῆρου καὶ τῶν ὀπισθεν αὐτοῦ δωματίων χώρον. Μεθ' ὃ ἡ σκαφή προὐχώρησε πρὸς νότον, ἀποκαλύψασα ἐν εἰσέτι διαμέρισμα, πλάτους 4,32, ὅπερ ἦτο καὶ τὸ τελευταῖον· διότι μετ' αὐτὸ

Εἰκ. 1. Ἐπίσκεψις τῆς ἀπὸ νότου ἀνατολικῆς στοᾶς τοῦ γυμνασίου τῆς Σικυῶνος.

ἐνεφανίσθη παχὺς ἐξωτερικὸς τοῖχος, βαίνων πρὸς δυσμὰς εἰς μῆκος 30 περίπου μέτρων. Παρὰ τὴν πρὸς τὸν τοῖχον τοῦτον καμπτόμενος βαίνει καὶ ὁ στυλοβάτης τῆς στοᾶς, οὐτινος, λόγῳ τῆς μεγάλης ἐπιχώσεως, ἀπεκαλύφθη μικρὸν μόνον τμήμα. Διὰ τῆς εὐρέσεως τοῦ εἰρημένου νοτίου τοίχου καθορίσθη ἐπ' ἀκριβῆς καὶ τὸ μῆκος τοῦ γυμνασίου, ἀνερχόμενον εἰς 72.15 μ. ἦτοι εἰς 240 πόδας.

Κατὰ τὴν νοτιοδυτικὴν γωνίαν τοῦ κτηρίου ἀπεκαλύφθη μικρὸς τετράγωνος χώρος (1,25×1,25) ἐκτισμένος μετὰ λεπτῶν τοιχωμάτων, ἀγνώστου δὲ προορισμοῦ¹. Ἐντὸς τοῦ χώρου αὐτοῦ εὐρέθησαν α) δύο σχεδὸν ἄρτιοι

¹ Ὅρα τὸ ἐν ΠΑΕ τοῦ 1934 σ. 116 διάγραμμα κατόψεως.

πήλινοι ἠγεμόνες καλυπτῆρες κέραμοι, φέροντες συμφυᾶ στρωτῆρα. Ἐπὶ τῆς προσθίας των ὄψεως διατηροῦσιν ἀμφότεροι ζωηρὰ τὰ χρώματα ἀνθεμίου. 2) Γωνιαῖον τεμάχιον ἐπαιτίδος (σίμης ἀετώματος) φέρον συμφυᾶ λεοντοκεφαλὴν καὶ τὸ βᾶθρον τοῦ ἀκρωτηρίου. Τὰ ἀνωτέρω εὐρήματα εἶναι χρησι-

Εἰκ. 2. Ἄποψις ἀπὸ βορρᾶ τῆς ἀνατολικῆς στοᾶς τοῦ γυμνασίου τῆς Σικυῶνος.

μῶτατα διὰ τὴν ἀναπαράστασιν τῆς στέγης τοῦ κτηρίου, ἥτις, ὡς διδάσκει ἡ σίμη, κατέληγεν εἰς ἀέτωμα κατὰ τὰς στενὰς πλευρὰς τῶν στοῶν. Ὁ ἀποκαλυφθεὶς νότιος τοῖχος φέρει ἐσωτερικῶς παχύ, στερεὸν καὶ στιλπνὸν ἐπίχρισμα, διατηρεῖται δὲ μέχρις ὕψους ἑνὸς περίπου μέτρου. Ἐν τῇ ἀνοιχθείσῃ ἐξωτερικῶς καὶ ἐσωτερικῶς τοῦ τοίχου τάφρω εὐρέθησαν ἱκανὰ ἀρχιτεκτονικὰ μέλη, σπόνδυλοι ἰδίᾳ καὶ κιονόκρανα, προερχόμενα ἐκ τῶν στοῶν τοῦ τε ἄνω

ἀνδρήρου (δωρική) καὶ τοῦ κάτω (ἰωνική) (εἰκ. 1 καὶ 2). Εὐρέθησαν δ' ἐπίσης καὶ ἱκανὰ τεμάχια, ὧν ἐν καὶ ἀκέραιον, κορμῶν καὶ κιονοκράνων λεπτῶν πωρῶν ἀμφικιονίσκων, ὡς καὶ ἐπίκρανα ἰσοῦψῃ καὶ ἰσοπλατῇ πρὸς τὰ κιονόκρανα ταῦτα. Λόγῳ τῶν διαστάσεων αὐτῶν τὰ μέλη ταῦτα φαίνεται ὅτι προέρχονται ἐκ τῶν παραθύρων τοῦ κτηρίου, ἅτινα θὰ ἦσαν δίφωτα ἢ τρίφωτα. Ἀνάλογα παράθυρα εὐρίσκομεν καὶ εἰς τὴν ὀλίγον μεταγενεστέραν στοὰν τοῦ Φιλίππου ἐν Δήλῳ.

Κατὰ τὴν σκαφὴν τοῦ τελευταίου πρὸς νότον διαμερίσματος εὐρέθησαν λύχνοι πῆλινι τοῦ γνωστοῦ σφαιροειδοῦς ἑλληνιστικοῦ τύπου. Εὐρέθησαν ὡσαύτως καὶ νομίσματα, Σικυῶνος τε καὶ ἄλλα, ἀνήκοντα κατὰ τὴν γνώμην

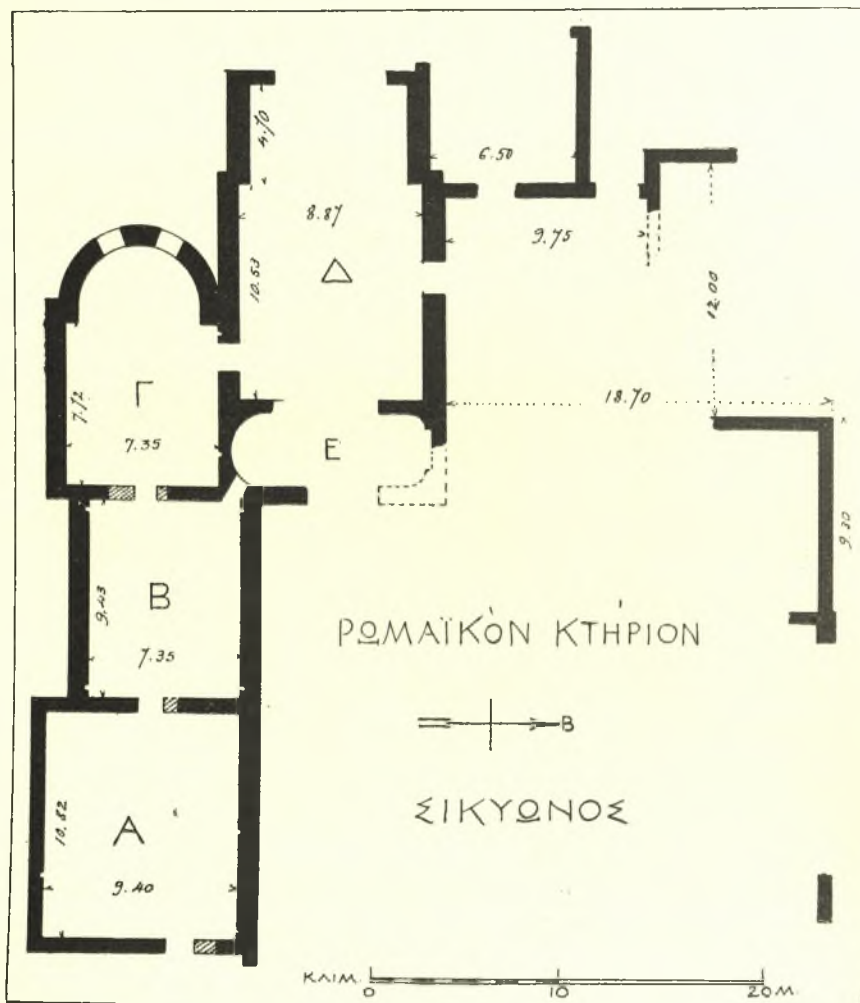
Εἰκ. 3. Ἀπομικ ἀπὸ νότου τοῦ εἰς μουσεῖον μετατραπέντος ρωμαϊκοῦ κτηρίου τῆς Σικυῶνος.

τοῦ διευθυντοῦ τοῦ Νομισματικοῦ Μουσείου κ. Κωνσταντοπούλου (εἰς ὃν καὶ παρεδόθησαν) εἰς τὸν 3^{ον} π. Χ. αἰῶνα. Ἐπικυροῦται κατὰ ταῦτα καὶ διὰ τῶν εὐρημάτων τούτων ἢ πέρυσιν ἐξενεχθεῖσα γνώμη μου¹, καθ' ἣν τὸ κτήριον εἶναι τὸ ὑπὸ τοῦ Κλεινίου, πατρὸς τοῦ Ἀράτου, οἰκοδομηθὲν γυμνάσιον, ὅπερ ἀναφέρει ὁ Πανσανίας (II, X, 6).

Τὰ κατὰ τὰ τρία τελευταῖα ἔτη γενόμενα ἐν Σικυῶνι εὐρήματα ἐκ τῆς ἀνασκαφῆς τοῦ γυμνασίου, ἐν οἷς τέσσαρες ὑπερφυσικοῦ μεγέθους ρωμαϊκοὶ ἀνδριάντες καὶ ἄλλα μικρότερα γλυπτὰ καὶ πώρινα ἀρχιτεκτονικὰ μέλη, καθίσταν ὁσημέραι ἐπιτακτικωτέραν τὴν ἐν Σικυῶνι ἴδρυσιν μουσείου, ἣν καὶ ἀπεφάσισεν ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ὑπηρεσία τοῦ Κράτους, ἐγκρίνασα πρότασίν μου περὶ χρησιμοποίησεως ὡς μουσείου τμήματος τοῦ μεγάλου παρὰ τὸ γυμνάσιον ρωμαϊκοῦ κτηρίου (εἰκ. 3), οὗτινος καὶ οἱ παχεῖς τοῖχοι ἐξησφάλιζον τὴν ἀντισεισμικότητα τοῦ νέου μουσείου καὶ ἡ ὠραία πλινθοδομία τὴν καλαίσθητον ἐμφάνισιν καὶ τέλος ἢ εἰς μέγα ὕψος (4 μ) διάσωσις τῶν τοίχων

¹ ΠΑΕ 1934. 122.

του τὴν οἰκονομίαν. Πράγματι διὰ μικρᾶς μόνον ἀνυψώσεως τῶν τοίχων (1 μ) κατωρθώθη ἢ διὰ ξυλίνης στέγης στέγασις δύο ἐκ τῶν μεγάλων νοτίων αἵθου-

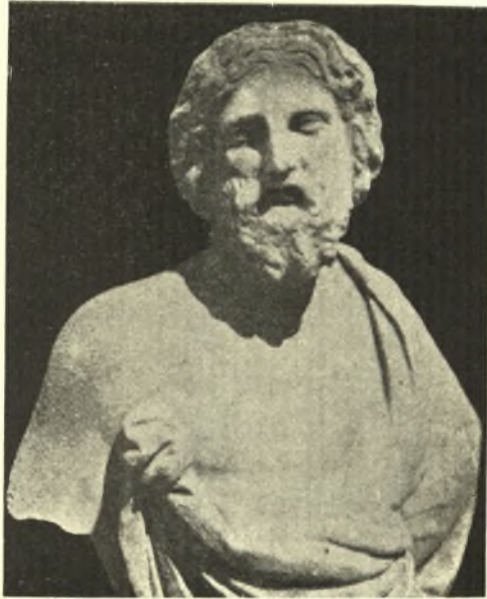
Εἰκ. 4. Κάτοψις τοῦ ρωμαϊκοῦ κτηρίου, ὅπερ μετετράπη ἐν μέρει εἰς Μουσεῖον.

σῶν τοῦ παλαιοῦ ῥωμαϊκοῦ κτηρίου (εἰκ. 4, Β καὶ Γ), ὧν ἡ δυσμικὴ φέρει προσηρτημένην ἡμικυκλικὴν ἐξέδραν, καταλληλοτάτην πρὸς ἐκθεσίαν ἀρχαίων. Αἱ εἰς τὸ ἀρχαῖον κτήριον ἐπινεχθεῖσαι διὰ τῆς εἰς μουσεῖον μετατροπῆς μεταβολαὶ εἶναι ἐλάχισται. Ἡ εἴσοδος εὐρίσκεται πρὸς ἀνατολάς, φέρει δὲ ὡς πρῶτον

διαμέρισμα, δωμάτιον (εἰκ. 4, Α) ὅπερ, λόγῳ τῆς εἰς μικρὸν ὕψος διατηρήσεως τῶν τοίχων του, ἐχρησιμοποίησα ὡς ἀθλήν, ἐν ἣ ἔξέθεσα τὰ μὴ χρῆζοντα ἀπολύτου στεγασέως ἀντικείμενα. Ἀκολουθεῖ ἡ πρώτη μεγάλη αἴθουσα, (εἰκ. 4, Β) ἐν ἣ ἔξετέθησαν ἀρχιτεκτονικά τινα μέλη πώρινα καὶ πήλινα καὶ ἐντὸς δύο προθηκῶν τὰ ἐκ τῶν τάφων ἀγγεῖα καὶ εἰδώλια τοῦ 4^{ου} π. Χ. αἰῶνος ὡς καὶ μικρὰ γλυπτὰ, ἰδίᾳ κεφαλαί, προερχόμενα ἄλλαι μὲν ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν

Εἰκ. 5.
Ἄγαλμα Ἀσκληπιοῦ.

Εἰκ. 6. Τὸ ἄνω μέρος τοῦ ἀγάλματος τοῦ Ἀσκληπιοῦ.

ἄλλαι δὲ ἐκ μικρῶν δωρεῶν πρὸς τὸ μουσεῖον τῶν κατοίκων τοῦ γειτονικοῦ χωρίου Βασιλικοῦ.

Ἡ αἴθουσα αὕτη φωτίζεται διὰ δύο φωταγωγῶν ἀνοιχθέντων ἐν τῇ ξυλίνῃ στέγῃ, δι' ἧς ἐκαλύφθη ὅλον τὸ μουσεῖον. Διὰ μεγάλου τοξωτοῦ ἀνοίγματος συγκοινωνεῖ ἡ πρώτη αἴθουσα πρὸς τὴν δευτέραν (εἰκ. 4, Γ) ἐν ἣ ἐτοποθέτησα παρὰ μὲν τὴν βόρειον πλευρὰν καὶ τὴν ἐξέδραν τὰ γλυπτὰ εὐρημάτα, ἐπὶ δὲ τοῦ νοτίου τοίχου ζωφόρον, ἀπαρτισθεῖσαν ἐκ τεμαχίων ψηφιδωτῶν ἐξαχθέντων ἐν τινι κατὰ τὸ ἀνατολικὸν ἄκρον τῆς περιοχῆς τῆς Σικυῶνος ἀγρῶ. Ἡ δευτέρα αἴθουσα (Γ) φωτίζεται καὶ αὕτη ἀφ' ἐνὸς μὲν διὰ δύο φωταγωγῶν ἀνοιχθέντων εἰς τὴν στέγην ἀφ' ἑτέρου δὲ διὰ τριῶν τοξωτῶν παραθύρων, ὧν δύο ἐν τῇ ἐξέδρᾳ καὶ ἓν πρὸς βορρᾶν.

Πρὸς μετατροπὴν τοῦ θωμαϊκοῦ κτηρίου εἰς μουσεῖον δὲν ἤρκει ἡ ἀπλὴ ἀνύψωσις τῶν τοίχων του· ἀπῆρτετο καὶ ἡ σκαφή καὶ ἀπομάκρυνσις τῆς παχείας ἐπιχώσεως, ἣτις ἐκάλυπτε τοὺς ἐσωτερικοὺς χώρους καὶ ἣτις εἶχεν ὕψος 1.60. Ἐδέησε λοιπὸν νὰ ἐξαχθῶσι καὶ μετακομισθῶσι 220 κυβικά μετρα χώματος, τοῦθ' ὅπερ ἐστοίχισεν ἱκανὰς χιλιάδας δραχμῶν. Δὲν ἀπέβη ὁμως

Εἰκ. 7. Ἄγαλμα Πανός.

Εἰκ. 8. Ἄγαλμα Τύχης.

ἄκαρπος ἡ γενομένη δαπάνη· διότι ἀπέδωκε σημαντικὸν ἀριθμὸν γλυπτῶν, ἅτινα ἤλθον εὐπρόσδεκτα πρὸς στολισμὸν τοῦ νέου μουσείου. Εἶναι δὲ ταῦτα τὰ ἑξῆς¹:

1. Ἐν τῇ αὐτῇ (εἰκ. 4, Α) εὐρέθησαν: Δύο ὀρθογώνια μαρμάρινα βάθρα φέροντα ἀναγλύπτα τὸ μὲν τρίποδα, τὸ δὲ κηρύκειον. Ὅμοιον βάθρον εἶχεν εὐρεθῆ ἔν τῳ αὐτῷ κτηρίῳ πρὸ ἐτῶν ὑπὸ τοῦ κ. Φιλαδελφῆως, φέρον ἀναγλυπτον ρόπαλον καὶ λεοντήν. Ἐκ τῶν ἀναγλύπτων συμβόλων, ἅτινα φέρουσι

¹ Λεπτομερῆ ἐξέτασιν τῶν γλυπτῶν εἰρημάτων θέλω δημοσιεύσει προσεχῶς ἐν τῇ Ἀρχαιολογικῇ Ἐφημερίδι, ἀρκοῦμενος ἐνταῦθα εἰς ἀπλὴν ἀναγραφὴν αὐτῶν.

τὰ βάθρα καὶ ἐκ τῶν τόρμων, οὓς δεικνύουσιν ἐπὶ τῆς ἄνω αὐτῶν ἐπιφανείας, συνάγεται ὅτι ἔφερον ἀγάλματα τὸ μὲν Ἀπόλλωνος, τὸ δὲ Ἑρμοῦ καὶ τὸ τρίτον τοῦ Ἡρακλέους, ἐξ ὧν ὁμως οὐδὲν ἀνευρέθη. Ἀντ' αὐτῶν ὁμως ἀπεκαλύφθη ἀκέραιον ἐκ λευκοῦ μαρμάρου ἄγαλμα τοῦ Ἀσκληπιοῦ, (εἰκ. 5) μετὰ τῆς πλίνθου του, (ὑψ. 1,10). Ὁ μειλίχιος θεὸς ἐρειδόμενος δεξιὰ ἐπὶ τῆς ἐλλειπούσης σήμερον ῥάβδου του ἔχει γυμνὸν τὸ στῆθος, (εἰκ. 6) τὸ δὲ ἱμάτιον ἀναδιπλωμένον κατὰ τὴν ὀσφύν, καὶ ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ὤμου. Τόσον ἡ στάσις ὅσον καὶ ἡ ἐπιμελής ἐργασία τῆς ἐκτελέσεως τοῦ ἀγάλματος ἐνθυμί-

Εἰκ. 9. Γενειοφόρος ἀνάγλυφος μορφή.

Εἰκ. 10. Κεφαλή Ἀπόλλωνος (;

ζουσι τὸν Ἀσκληπιὸν τῆς Ἑλευσίνης (4^{ου} π. Χ. αἰῶνος) ὃν δύναται ὁ ἡμέτερος νὰ θεωρηθῆ ὅτι ἀντιγράφει.

Παρὰ τὸν Ἀσκληπιὸν εὐρέθη ἀκέραιον ἄγαλμα Πανὸς μαρμάρινον. (εἰκ. 7). Ὁ τραγόπους θεὸς παρίσταται κατ' ἐνώπιον περιβεβλημένος βόειον δορὰν καὶ κρατῶν διὰ τῆς ἀριστερᾶς τὴν σύριγγα. Παρὰ τοὺς πόδας του εἰκονίζεται μικρὸς τράγος. Τὸ ἔργον εἶναι τοῦ 2^{ου} πιθανώτατα μ. Χ. αἰῶνος.

2. Ἐν τῇ αἰθούσῃ Β εὐρέθησαν τὰ ἑξῆς γλυπτά:

α' Ἀνάγλυφον τῶν λεγομένων νεκροδείπνων.

β' Ἀνάγλυφον ἀναθηματικὸν εἰκονίζον τοὺς Διοσκούρους μετὰ τῶν ἵππων των, ἑκατέρωθεν βωμοῦ.

γ' Ἀγαλμάτιον Ἀρτέμιδος Ἀγροτέρας βαινούσης ὀρητικῶς πρὸς τ' ἀριστερὰ μὲ τὸ σύνηθες βραχὺ κνηγετικὸν ἱμάτιον καὶ τὰς ἐνδρομίδας. Ἡ θεὰ πιθανῶς ἐτόξευε, φέρει δ' ἐπὶ τῶν νώτων τὴν φαρέτραν. Παρὰ τοὺς πόδας της εἰκονίζεται κνηγετικὸς κύων, ὅστις ἔχει συλλάβει λαγῶν ἀπὸ τοῦ ὠτός. Ἐργασία Ρωμαϊκῶν χρόνων.

δ' Ἀπόκομμα ἀναγλύφου καλῆς τέχνης παριστῶν γενειοφόρον ἄνδρα μέχρι τῆς ὀσφύος καὶ προερχόμενον πιθανῶς ἔκ τινος μετόπης (εἰκ. 9).

Εἰκ. 11. Ἴππάριον ἀρχαϊζούσης τέχνης.

Εἰκ. 12. Κεφαλὴ Σατύρου, Ἰερίας (ι) καὶ Ἐκάτειον.

ε' Κεφαλὴ φέρουσα κόμμωσιν Ἀπόλλωνος, με κλίσιν ἐλαφρὰν ἐνθυμίζουσαν Πραξιτέλεια ἔργα (εἰκ. 10).

στ' Ἄγαλμα ἀκέφαλον Τύχης κρατούσης τὸ κέρας τῆς ἀφθονίας (Ἀμαλθείας) ὅπερ εὑρέθη καὶ συνεκολλήθη (εἰκ. 8). Φέρει χειριδωτὸν χιτῶνα μετ' ἀποπτύγματος. Ἡ ἑτέρα τῶν χειρῶν αὐτοῦ ἔλλειπει. Ἔργασία Ρωμ. χρόνων.

ζ. Ἐν τῇ αἰθούσῃ Γ εὑρέθησαν τὰ κάτωθι γλυπτά :

α' Ἴππάριον μαρμάρινον (μήκους 0,60) οὐτινος ἔλλείπουσιν οἱ πόδες καὶ ἡ σῦρά (εἰκ. 11). Εἶναι ἔκτελεσμένον κατ' αὐστηράν, ἀρχαΐζουσιν τεχνο-

Εἰκ. 13. Κεφαλὴ Δημητρίου (;)

Εἰκ. 14. Κεφαλὴ τῆς Τύχης τῆς Σικυῶνος.

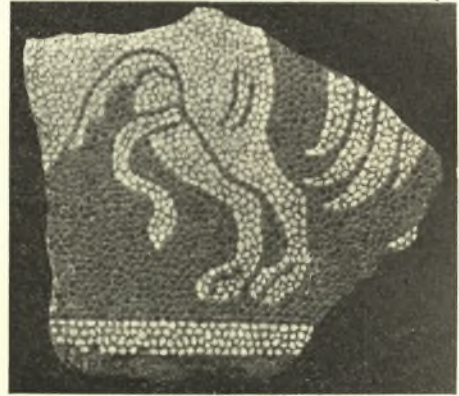
τροπίαν. Πιθανῶς ρωμαϊκὸν ἀντίγραφον παλαιοῦ τινος ἔργου. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς κοιλίας ἔφερε στήριγμα (εἰκ. 11).

β' Μικρὸν μαρμαρίνον ἀρίστης διατηρήσεως Ἐκάτειον (εἰκ. 12 δεξιά).

γ' Κεφαλή σατύρου διακρινομένου καὶ ἐκ τῶν ὀξέων ὠτων καὶ ἐκ τῆς διατάξεως τῆς κόμης καὶ τῆς κλίσεως τῆς κεφαλῆς. Ρωμαϊκὸν ἔργον τοῦ 2^{ου} πιθανῶς μ. Χ. αἰῶνος (εἰκ. 12 ἀριστερά).

δ' Γυναικεία κεφαλή μετὰ διαδήματος, ἐνθυμίζουσα κεφαλὰς ἱερειῶν τῆς Ἰσιδος, ἑλληνιστικῶν χρόνων (εἰκ. 12 ἐν τῷ μέσῳ).

ε' Μαρμαρίνη ἀνδρική κεφαλή ἐπιμελοῦς ἐργασίας (εἰκ. 13). Παρουσιάζει μεγάλην ὁμοιότητα πρὸς εἰκόνα τοῦ Δημητρίου τοῦ Πολιορκητοῦ — δευτέρου ὡς γνωστὸν κτίστου τῆς Σικυῶνος, ἥτις διὰ τοῦτο καὶ Δημητριάς ὀνομάσθη — εὐρισκομένην ἐπὶ νομίματος (Heckler, Die Bildniskunst κλπ.

Εἰκ. 15. Ψηφιδωτὴ παραστάσις ἐλάφου. Εἰκ. 16. Τμῆμα ψηφιδωτῆς παραστάσεως λέοντος.

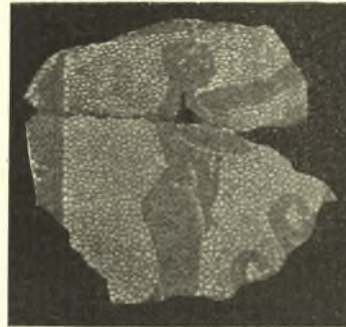
πίναξ 310). Ἡ κεφαλή ἔχει ποιάν τινα ὁμοιότητα καὶ πρὸς τὸν Μελέαγρον, ὥστε πιθανῶς νὰ εἰκονίζῃ τὸν Δημήτριον ὡς Μελέαγρον. Ἴσως εἶναι καὶ ἀπλῶς μία κεφαλή ἀθλητοῦ.

ς' Μαρμαρίνη γυναικεία κεφαλή ὑπερφυσικοῦ μεγέθους (εἰκ. 14). Φέρει κράνος μετὰ λόφου, οὗτινος διακρίνονται ἄνω οἱ τόρμοι προσηλώσεως. Τὸ κράνος φέρει παρυφὴν εἰκονίζουσαν ἐν ἀναγλύφῳ πύργους καὶ τείχη πόλεως. Πρόκειται λοιπὸν πιθανώτατα περὶ τῆς Τύχης τῆς Σικυῶνος. Κατὰ τὴν ἑλληνιστικὴν ἐποχὴν ὁ Σικυῶνιος γλύπτης Θοινίας¹ ὑπῆρξε μαθητῆς τοῦ Εὐτυχίδου, ὅστις, ὡς γνωστὸν ἐποίησε τὴν Τύχην τῆς Ἀντιοχείας. Κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τοῦ διδασκάλου ὁ μαθητῆς δὲν εἶναι ἀπίθανον νὰ κατεσκευάσε

¹ Ἡ ὑπογραφή τοῦ Θοινίου — ΘΟΙΝΙΑΣ ΤΕΙΣΙΚΡΑ[ΤΟΥΣ] ΕΠΟΙΗΣΕ — σφάζεται ἐπὶ λίθου μετακομισθέντος ἐσχάτως εἰς τὸ Μουσεῖον Σικυῶνος. Τὴν σχετικὴν ἐπιγραφὴν ἐδημοσίευσεν ὁ Earle ἐν Classical Review 6, 1892 σ. 193.

τὴν Τύχην τῆς Σικυῶνος, ἣς ἄριστον ρωμαϊκὸν ἀντίγραφον εἶναι πιθανῶς ἢ προκειμένη κεφαλή. Ὅτι τὸ ἔργον εἶναι ρωμαϊκῶν χρόνων εἰκάζω ἐκ τῶν πολὺ ἀνοικτῶν χειλέων καὶ τῆς μεταχειρίσεως τῶν ὀφθαλμῶν. Τὸ ἔργον δὲν εἶναι λελεασμένον οὐδ' ἔχει τὰς κόρας τῶν ὀφθαλμῶν δεδηλωμένας διὰ κύκλου· συνάγω ὡς ἐκ τούτου, ὅτι πάντως θὰ ἐξετελέσθη εἰς προαδριανεῖους χρόνους.

Ἐκ τῆς ψηφιδωτῆς ζωφόρου, ἣν ἐτοποθέτησα ἐπὶ τοῦ νοτίου τοίχου τῆς αἰθούσης Γ, προσάγω τρία δείγματα (εἰκ. 15, 16 καὶ 17). Ταῦτα εἰκονίζουσι ζῶα (ἐλάφους, (εἰκ. 15) λέοντας, (εἰκ. 16) γρύπας, κυνηγετικούς κύνες κλπ.), ἅτινα διώκουσιν ἄλληλα. Αἱ ψηφίδες ἔξ ὧν εἶναι συντεθειμένα αἱ παραστάσεις εἶναι στρογγύλαι καὶ δύο μόνον χρωμάτων—λευκαὶ καὶ βαθυκύανοι, σχεδὸν μελαναί. Ἐξαιρετικῶς τρία ἢ τέσσαρα τεμάχια ἔχουσιν ὀλίγας ψηφίδας μὲ κίτρινον ἢ ἔρυθρον χρῶμα. Τόσον τὸ ὥραιον σχέδιον ὅσον καὶ ἢ διὰ στρογγύλων λίθων ἐκτέλεσις τῶν ψηφιδωτῶν μαρτυροῦσιν ὅτι εἶναι ἔργα τοῦ 4^{ου} ἢ τὸ πολὺ τοῦ 3^{ου} π. Χ. αἰῶνος.

Εἰκ. 17. Ψηφιδωτὴ εἰκὼν αἰθίοπος.

Κατὰ τὴν γενομένην συγκόλλησιν τῶν τεμαχίων ὑπὸ τοῦ πρὸς ἀνίδρυσιν τῶν ἀγαλμάτων ἐν τῷ μουσεῖῳ μεταβάντος εἰς Σικυῶνα ἀρχιτεχνίτου τῶν Μουσείων Γ. Κοντογιώργη, εὑρέθη καὶ ἡ παράστασις γυμνοῦ αἰθίοπος (εἰκ. 17) εἰκονιζομένου εἰς μικροτέραν κλίμακα ἀπὸ τὰ ζῶα, ἐκτείνοντος δὲ ἀμφοτέρως τὰς χεῖρας πρὸς τὰ ἔμπροσ. Τὸ ψηφιδωτὸν τοῦ αἰθίοπος δὲν ἀνήκει εἰς τὴν ζωφόρον τῶν ζῴων· διότι ἔχει τὸ βάθος λευκόν, ἐν ᾧ τὰ ζῶα εἶναι λευκὰ ἐπὶ μελανοῦ ἐδάφους. Προέρχεται ὁμως ἐκ τοῦ αὐτοῦ κτηρίου καὶ εἶναι τῆς αὐτῆς τέχνης πρὸς τὰ ζῶα.

A. K. OPLANDOS